

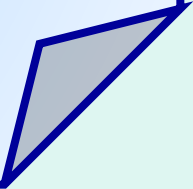
Лекція № 7

Тема:

Методи та засоби
навчання

П л а н:

1. Поняття про методи, прийоми та засоби навчання
 2. Класифікація методів навчання.
Характеристика основних груп методів навчання
 3. Дидактичні ігри та їх роль у навчальному процесі
 4. Оптимальний вибір методів і засобів навчання
-

I. Методи навчання – це упорядковані способи діяльності вчителя й учнів, спрямовані на досягнення мети освіти. Виділяють методи навчання як інструмент діяльності вчителя для навчіння і як спосіб пізнавальної діяльності учнів для учіння.

Прийоми навчання – це складова методу, певні разові дії, елементи методу, спрямовані на реалізацію вимог тих чи інших методів.

Засоби навчання – це великий обсяг навчального обладнання, що використовується у системі пізнавальної діяльності (книги, картини, зошити, письмове приладдя, лабораторне обладнання, технічні засоби навчання тощо). Те, за допомогою чого здійснюється навчання.

II. Класифікація методів навчання

За джерелом знань

(М.М.Верзілін, Е.Я.Голант, Є.І.Петровський)

За характером пізнавальної діяльності учнів

(М.М.Скаткін, І.Я. Лернер)

За характером логіки пізнання

На бінарній основі (викладання і учіння)

(М.Л.Левіна, М.І.Махмутов)

Види усного викладу

1. Розповідь - живий, образний, емоційний виклад будь-якого питання, недовгий за часом (15-25 хв), що містить переважно дидактичний матеріал

Художня

Образний переклад фактів, вчинків діючих осіб

Види розповіді

Описова

Дає послідовний виклад ознак, особливостей, властивостей, якостей предметів і явищ навколишньої дійсності

Науково-популярна

Аналіз фактичного матеріалу, пов'язаний з теоретичним матеріалом, з абстрактними поняттями

**Види
усного
викладу**
*(словесні
методи)*

2. Пояснення – доказовий виклад матеріалу вчителем, пов'язаний з вивченням правил, математичних дій, законів, явищ. Учитель висуває певну тезу і подає систему її обґрунтування.

3. Шкільна лекція – виклад учителем проблеми, великого за обсягом, важливого питання навчальної програми. Зміст лекції може доводитись у готовому для запам'ятовування вигляді, а може мати проблемний характер. Займає весь урок.

4. Бесіда – діалогічний метод навчання, при якому вчитель за допомогою вдало поставлених питань спонукає учнів або відтворювати раніше набуті знання, або робити самостійні висновки – узагальнення на основі засвоєного фактичного матеріалу. Це спосіб взаємодії вчителя та учнів, що базується на постановці і розв'язанні запитань із метою набуття нових знань, умінь, розвитку здібностей.

**Види
усного
викладу**
(словесні
методи)

Види бесіди

**За дидактичною
метою**

- ☐ вступна
- ☐ повідомлювальна
- ☐ повторення
- ☐ контрольна

**За характером
діяльності школярів**

- ☐ евристична
- ☐ катехізічна
(на відтворення
відповідей)

**За формою
проведення**

- ☐ фронтальні
- ☐ індивідуальні
- ☐ групові

**Види
усного
викладу**
(словесні
методи)

5. Метод драматизації –
виконання учнем ролі в придуманій
ігровій ситуації у формі монологу,
діалогу, дискусії.

6. Робота з книгою –
організація самостійної роботи
учнів над друкованим текстом

5. Інструктаж – розкриття норм
поведінки, особливо звертається
увага на дотримання правил техніки
безпеки

Наочні методи навчання


```
graph TD; A[Наочні методи навчання] --> B[Спостереження]; A --> C[Ілюстрації]; A --> D[Демонстрації]; B --> B1[Забезпечує безпосереднє живе "споглядання", сприйняття явищ дійсності]; C --> C1[Показ конкретних предметів та явищ у статичному вигляді (мінерали, рослини, прилади, малюнки, портрети тощо)]; D --> D1[Матеріали показуються в динаміці за допомогою спеціальних технічних засобів (експерименти з фізики, хімії, фільми)];
```

Спостереження

Забезпечує
безпосереднє
живе
“споглядання”,
сприйняття явищ
дійсності

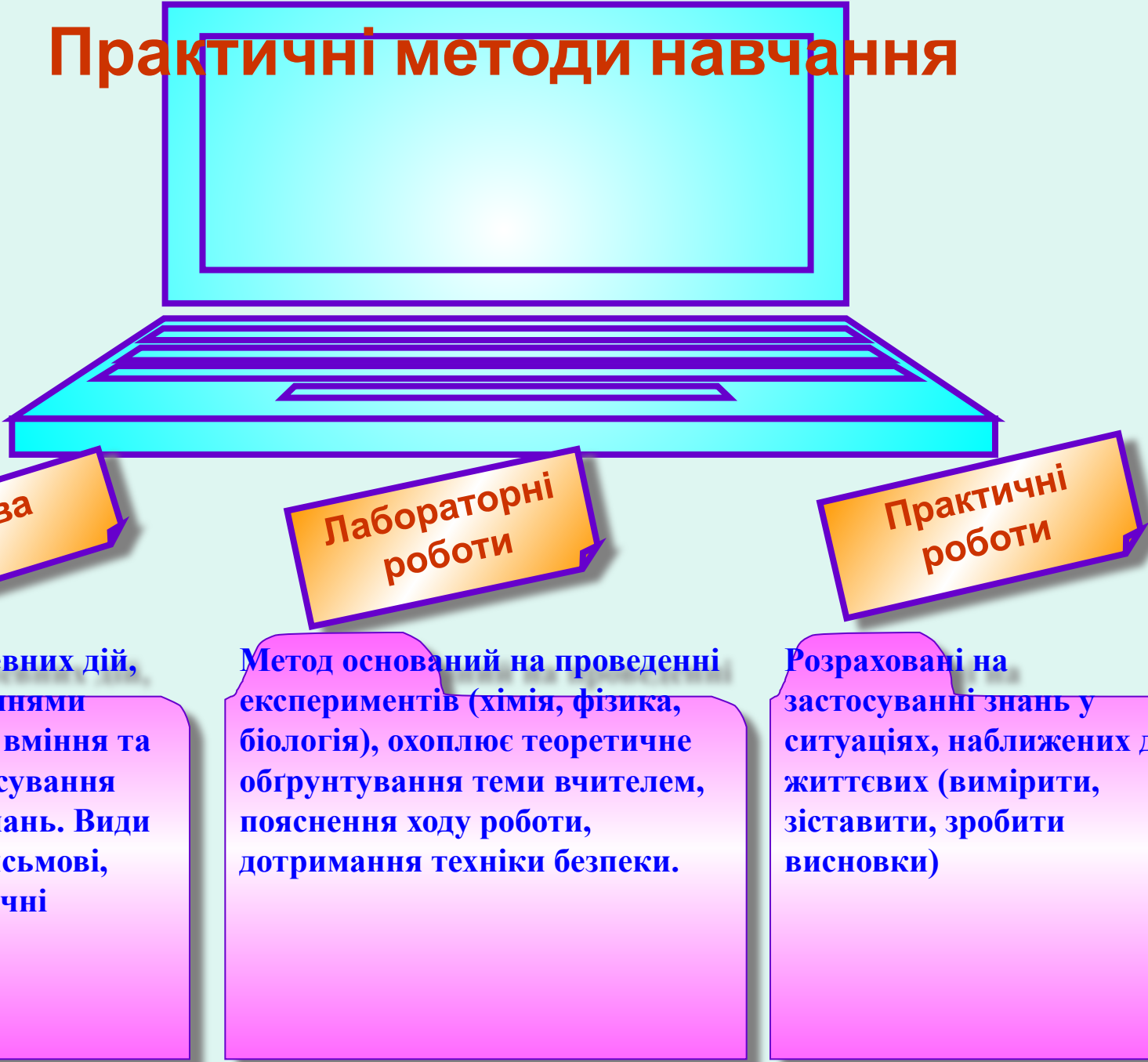
Ілюстрації

Показ конкретних
предметів та явищ у
статичному
вигляді (мінерали,
рослини,
прилади, малюнки,
портрети тощо)

Демонстрації

Матеріали
показуються
в динаміці за
допомогою
спеціальних
технічних засобів
(експерименти з
фізики, хімії, фільми)

Практичні методи навчання


```
graph TD; A[Практичні методи навчання] --> B[Вправа]; A --> C[Лабораторні роботи]; A --> D[Практичні роботи]; B --> B1[Повторення певних дій, під час яких учнями виробляються вміння та навички застосування вже набутих знань. Види вправ: усні, письмові, графічні, технічні]; C --> C1[Метод оснований на проведенні експериментів (хімія, фізика, біологія), охоплює теоретичне обґрунтування теми вчителем, пояснення ходу роботи, дотримання техніки безпеки.]; D --> D1[Розраховані на застосуванні знань у ситуаціях, наближених до життєвих (вимірити, зіставити, зробити висновки)];
```

Вправа

Повторення певних дій, під час яких учнями виробляються вміння та навички застосування вже набутих знань. Види вправ: усні, письмові, графічні, технічні

Лабораторні роботи

Метод оснований на проведенні експериментів (хімія, фізика, біологія), охоплює теоретичне обґрунтування теми вчителем, пояснення ходу роботи, дотримання техніки безпеки.

Практичні роботи

Розраховані на застосуванні знань у ситуаціях, наближених до життєвих (вимірити, зіставити, зробити висновки)

Класифікація методів навчання за характером логіки пізнання

Аналітичний

Передбачає розумовий або практичний розклад цілого на частини з метою вивчення суттєвих ознак тих частин (їх аналіз)

Синтетичний

Вимагає об'єднання частин і аналіз цілого (синтез)

Індуктивний

Здійснюється логічний перехід від окремого знання до загального (узагальнення)

Дедуктивний

Логічний перехід від загального знання до окремого

Метод аналогій

Висновок на основі уподобання поодиноких подій, явищ

Метод отримання вивідних знань

Через умовивід, що дає змогу отримати нові знання на основі раніше здобутих

Класифікація методів навчання за Ю.К. Бабанським

1. Методи організації навчально- пізнавальної діяльності

-
- словесні, наочні, практичні;
 - індуктивні та дедуктивні;
 - пояснювально-репродуктивні та інформативно-пошукові;
 - самостійна робота та робота під керівництвом учителя

2. Методи стимулювання та мотивації

-
- методи стимулювання і мотивації **інтересу** до навчання (*гра, диспут, зацікавленість*);
 - методи стимулювання і мотивації **обов'язку і відповідальності** (*вимоги, переконання, заохочення, покарання*)

3. Методи контролю і самоконтролю у навчанні

-
- усний;
 - письмовий;
 - лабораторний;
 - програмований;
 - машинний

III. Дидактичні ігри та їх роль у навчальному процесі

Дидактична гра – метод емоційного стимулювання та розвитку пізнавального інтересу учнів.

У грі в спрощеному вигляді відтворюється, моделюється дійсність, відбувається імітація реальних дій, яка сприяє підвищенню значущості навчального матеріалу для особистості школяра, що впливає на характер її мотивації, формуванню творчого мислення

Ділова
гра

Метод
“Мозкового
штурму”

**Види
дидактичн
их
ігор**

Рольова
гра

Ігри-
конкурси:
- аукціон
знань
- “Поле
чудес”
- КВК

Вимоги до технології рольових і ділових ігор

1. Підготовка гри:

- ☺ **визначення теми, мети, завдань, вихідних позицій;**
- ☺ **визначення складу учасників, їх функцій;**
- ☺ **розробки сценарію проведення.**

2. Проведення гри

3. Підведення підсумків, аналіз процесу, визначення позитивних і негативних боків у досягненні

IV. Оптимальний вибір методів і засобів навчання

Перелік чинників, які необхідно брати до уваги під час вибору методів навчання:

1. Можливість конкретних методів у реалізації поставленої конкретної мети і завдань уроку.
2. Відповідність методів до специфіки навчального предмета, змісту й обраних форм організації навчання.
3. Особливості учнів даної конкретної групи, а також окремих учнів класу.
4. Специфіку рис особистості, широту кругозору вчителя, його здібності.
5. Матеріально-технічну базу школи.

Дякую за увагу !